

bum perpétrasse Eliu credidit, qui eum inter flagella posuim liberis effari vocibus audivit; videlicet nesciens, quia omne quod dixit, non hoc de iniquitate impatentia, sed de virtute veritatis protulit: quia ab interni iudicis sententia nec cum se justificaret erravit.

22. ECCE DEUS EXCELSUS IN FORTITUDE SUA, ET NULLUS EI SIMILIS IN LEGISLATORIBUS. — Oplarat Jobus examen, et rogat, cur ita cum Deus iudicaret, aliaque id genus: quibus occurrit Eliu, Dei fortitudinem et sapientiam, cui nemo ex legislatoribus parem adeptus esset, proponens, ut Jobus legi divinæ collum subderet, bonique consuleret calamitatem a Deo illatam, quam ex divinæ legis prescripto patienter ferre deberet. Sed qui-

nam erant hi legislatores quibus Deum preferit? Quos enim celebravit antiquitas, quosque refert D. Isidorus et ex illo Gratianus in Decreto: Moyses, qui leges dedit Hebræis, rex Phoroneus Græcis, Mercurius Trismegistus Ægyptiis, Solon Atheniensibus, Lycurgus Lacedæmonis, Numa Pompilius Romanis, etc., omnes sunt posteriores ipso Eliu et Jobo. Legislatores certe illo tempore erant tyranni, qui potentia et viribus prævalebant, qui ceteros per vim sibi subjugabant, subjectosque tenebant: hi leges imponebant secundum suam tyrannidum affectum, qui propterea præcipiebant id quod durum, asperum, importabile ac sepe erat impossibile; Deus autem cum illis omnibus

similipotior, non tamen leges suæ potentie commensuratas imponit, sed quæ congruant potentie ac facultati eorum, quibus legem imponit. Hoc sensu potest intelligi id quod ad litteram ex Christi persona dixit Isaias, postquam a Patre missum tanquam lapidem angularem exhibet Isai. xxviii, 17: « Et ponam in pondere iudicium: » in Hebræo est verbum סֹכֶל *sokal*, quod proprie est librare in statera aut bilance; eo modo quo dicitur Deus *ibid.* cap. xl, 12, *librare in pondere montes et colles in statera*, q. d. In bilance statera librabo et ponderabo iudicium. *Judicij* nomine sæpe in Scriptura sacra intelligitur lex, quæ nihil aliud est quam iudicium quoddam rationis aut mentis legislatoris, quod tanquam sententia firma in subditos profertur: ita David *Psal.* xviii, 40: « *Judicia*, inquit, Domini vera justificata in semetipsa; » et iterum *Psal.* cxviii, 62: « *Super iudicia justificationis tuæ.* » Et Deus ipse conqueritur *Ezech.* x, 43: « *Quoniam iudicia mea proiecerunt; » et Jerem.* viii, 7: « *Populus meus non cognovit iudicium Domini.* » Hoc iudicium tradit quasi librando in statera: ita enim fert legem suam evangelicam Christus, ut libret ac ponderet vires et facultates hominis, cui legem tradere parat, ut non sit majoris ponderis lex quam sit virtus propria, vel emendicata humeri illius cui est imponenda. Pharisæos arguit Christus Dominus *Matth.* xxiii, 4, quoniam « *alligant, inquit, onera gravia et importabilia, et imponunt in humeros hominum, » quia ea præcipiebant quæ vires*

Qui sint primi legislatores.

Deus leges suas viribus hominum accomodat.

excedebant humeri subditorum; Deus autem legem daturus ponderat prius quasi in una bilance vires hominis, ut lex in alia bilance posita non sit majoris ponderis quam ille portare aut sustinere possit.

Hæc omnia mire complexus est diligens ille divina legis scrutator dicens *Psal.* cx, 8: « *Fidelia omnia mandata ejus, confirmata in seculum seculi, facta in veritate et æquitate, » ubi expendit S. Basilius illud signum universale omnia: non sunt mandata ejus talia, ut unum sit justum et conveniens, alterum injustum et disconveniens: omnia mandata ejus fidelia, id est firma, summa firmitudine stabilita; quæ propterea nulla contraria consuetudine abrogari possunt. Et merito, quia omnia facta sunt « in veritate et æquitate, » in veritate quidem, quia recta sunt, utpote summae veritati intellectus divini conformia, ideoque, inquit S. Basilius, nihil obliqui, nihil tortosus, nihil obsequi, sicut humanæ leges continent; in æquitate vero, quia omnia ad nostram commoditatem sunt instituta; aut in æquitate, quia secundum æqualem constituta sunt, ideoque possibilia, non enim æquum esset, ut dominus sub gravi pœna præciperet servo id quod illi esset omnino impossibile. De illis ipse David ait *Psal.* cxviii, 172: « *Omnia mandata tua æquitas; »* Pagninus ex Hebræo veritatem *justitia*. Talia ergo sunt ejus mandata, ut in se sint recta, et in ordine ad nos possibilia et convenientia; justitia namque est, quæ æqualitatem facit et attendit, quare si inæqualia essent viribus nostris Dei favore adiutus, utique injusti essent, quod de mandatis divinis dici non potest, cum sint omnia in veritate et æquitate.*

Præceptum quidem dilectionis inimici quibusdam visum est impossibile, quia videtur contra naturalem ejusque inclinationem, quam nemo potest tollere; aliis, contrarium proprie conservationi et salutis: nulla enim res conservari potest, si contrariis non resistat et repugnet, ut docuit Aristoteles lib. II *De Cælo*; aliis oppositum rationi et æquitati, secundum quam sicut justum est diligere diligentes, et benefacere beneficiis, videtur justum odisse odientes, et malefacere malefacientibus, id namque est æqualitatem servare. Ita multi gentiles antiquitus sentiebant, imo et plurimi, qui se fideles prædicabant, ut ex Marcelino *Epist.* 4 apud Augustinum; Justino martyre *Apolog. contr. Gent.*, S. Hieronymo in *Matth.* cap. v, et aliis Patribus constat. Verumtamen Deus noster, cui, ut dixit Eliu, « nullus ei similis in legislatoribus, » tam sapienter procedit, ut legem istam promulgans et statuens simul rationes efficacissimas tradat, quibus demonstrat illam non impossibilem, nec injustam, nec rationi aut propriæ utilitati contrariam; quin potius possibilem, justam, secundum rationem, propriæque utilitati ac salutis maxime convenientem.

Hinc etiam illam ante Evangelium David divino instinctu spiritu agnovit, et exactissime servavit

Mandata Dei fidelia facta in veritate et æquitate.

Lex diligenter consideranda et observanda.

quando ab his, in quos maxima beneficia contulerat, atrocissimis injuriis affectus, et ad mortem questus, non tamen ipsos ultus est, sed etiam benignissime habuit, dicens *Psal.* vii, 5: « *Si reddidi retribuētibus mihi mala, »* etc. Et alibi eandem sibi ut optimum viam decem præfigi postulat cum ait *Psal.* cxviii, 33: « *Legem pone mihi, Domine, viam justificationum tuarum, »* et exquiram eam semper: da mihi intellectum, et scrutabor legem tuam: et custodiam illam in toto corde meo. » Primo petit legem, quæ sit via ad veram justitiam et æqualem tenendam: ut enim annotavit B. Ambrosius in *Psal.* cxviii, octon. 3, vers. 2, hæc debet esse præcipua hominis cura, querere legem, secundum quam sine errore viam vite teneat, per quam juste vivat, et ad vitam veram tendat, ad quod institutum expendit illam divinam admonitionem *Jerem.* vi, 16: « *Hæc dicit Dominus: State super vias, et videte, et interrogate de semitis antiquis, quæ sit via bona, et ambulante in ea, et invenietis refrigerium animabus vestris; » stare autem super vias est attentissime considerare quamvis viam tenenda sit. Et certe nullum negotium gravius se potest homini offerre, quam quod ad rectam viam tenendam pertinet: si enim ab ea aberraverit, irreparabile malum incurrit: propterea huic negotio summa est adhibenda cura magis quam pecuniis, et quibusvis rebus sæculi. Recte ergo Deus clamat: « *State super vias; »* et quoniam non potest homo a se ipso veram viam invenire, hortatur Deus, ut interroget et querat ab eo qui illam potest docere: « *Interrogate de semitis antiquis, »* id est securis et certis, quas antiqui patres tenuerunt. David itaque desiderans rectam viam tenere, a Deo postulat ut eam sibi designet et statuat dicens *Psal.* cxviii, 33: « *Legem pone mihi Domine viam justificationum tuarum, »* Et recte quidem ad Deum ipsum recurrit, primo, quia leges imponere proprium est regum et dominorum, quæ de causa qui regnant dicuntur *Prov.* viii, 13, « *legem conditores, qui justa decernunt: »* dominus est, qui legem imponit servo; rex, qui legem in republica statuit; intelligens ergo David supremam Dei potestatem et absolutum dominium, sequæ illius servum profertens, legem sibi ab eo imponi postulat. Secundo, quoniam intelligebat se a Deo creatum ad æternam beatitudinem, ejus viam solus ille noverat, qui illam tanquam finem insituerat, qui solus sufficienter potest ad eam ordinare. Observant S. Ambrosius et Hilarius in dictum Psalmi locum, Davidem, cum hæc petitionem fecit, memoria tenuisse id quod Deus cum antiquis patribus egit, quibus, quando eos ex Ægypto eduxit, ut in Terram Promissam introduceret, quoniam per desertum erat iter agendum, facileque poterat a recto itinere deviare, columnam illam celebrare nobis et ignis, quæ per diem solis estum temperaret, et noctu viam ostenderet ambulanti-bus, et tenebras fugaret, præstitit. Hocque, inquit*

Lex Dei diligenter consideranda et observanda.

Leges imponere est regum et dominorum.

Ambrosius, est quod David dixit *Psal.* cxviii, 7: « *In columna nubis loquebatur ad eos: »* per illam enim non minus clare quam si verbis ageret et loqueretur docebat et instruebat, quando, quomodo et per quam partem iter esset agendum.

Lex ergo viæ, inquit Ambrosius et Hilarius, columna illa dici poterat, quam divina providentia, non humanum arbitrium constituit. Et recte quidem ad Deum pertinebat hæc viæ regulam dare populo, quem ad terram illam, quam nunquam viderat, et cuius viam ignorabat, destinabat. Similiter intelligens David sibi ad æternam patriam proficiscendum, et nimis facile posse hominem a scopo aberrare, si suæ rationis ductum solummodo sequatur, petit a Deo sibi legem statui, quæ sit tanquam via, qua reclusi iter teneat, per quam sine errore procedat. Cæterum non tantum petit a Deo, ut legem sibi imponat, sed et postulabat ab eodem intellectum ad eam intelligendam: « *Da mihi intellectum, »* et scrutabor legem tuam: » ut enim demonstrat D. Thomas in I II, *Quest.* XC, art. 4. Lex est actus intellectus et rationis illius qui illam imponit, et lex divina est actus quidam intellectus divini; ea autem quæ ad intellectum divinum veritatem non novit, nisi Deus ipse revelet. Lycurgus, Solon alique legislatores, quos antiquitas commendavit, cum leges ferebant, earumdem legitimam intelligentiam tradebant: quoniam erant actus intellectus eorum; quos nemo recte poterat capere, nisi ipsimet eodem explicarent. Multo magis hoc ipsum dicendum est de illo, de quo scriptum est *Psal.* xxxiii, 26: « *Nullus ei similis in legislatoribus, »* ejus cogitationes tam altæ excelsæque sunt, ut dicit David *Psal.* xxxiii, 6: « *Cogitationibus tuis non est qui similis sit tibi; »* et I *Corinth.* ii, 11, si « *quæ sunt hominis, ut inquit Apostolus, nemo scit, nisi spiritus hominis qui in ipso est; »* multo minus ea quæ Dei sunt cognoscet, nisi spiritus Dei, qui in ipso est, nobis revelet. Id quod Deus ipse demonstrare voluit, quoniam in monte Sina apparuit Moysi deferens a manu sua legem igneam, splendens ac fulgidam *Deuter.* xxxiii, 2: « *Dominus, inquit, Sina venit, et de Sir ortu est nobis; apparuit de monte Pharan: in dextera ejus ignea lex; »* quem juxta aliquorum sententiam similiter descripsit Habacuc cap. iii, 3: « *Deus ab austro venit, et sanctus de monte Pharan, est splendor ejus ut lux erit, cornua in manibus ejus. »* In Hebræo est, *cornua a manibus ejus*: describit Deum ferentem legem in manu sua, et eximios splendoris radios ab eadem manu emittentem, quos *cornua* vocat, id est flammam ignis aut radios splendoris; eo modo quo facies splendida Moysis *Ezod.* xxxiv, 29 dicitur *cornuta*, quia radii splendoris tanquam pyramides et cornua ab ea procedebant, ut non possent in eam intendere Israel. In manu ergo Dei erat lex, et in eadem manu erat lux et claritas: quia sicut lex divina ab ejus manu procedit, ita et lux ad eam intelligen-

Columna nubis et ignis instar legis dicitur in deserto.

Lex est actus intellectus.

Quomodo Deus ipse revelet legem suam.

sunt arenæ in omnibus littoribus; quot guttæ in omnibus aquis; quot folia in omnibus arboribus; quot gramina in omnibus pratis; quot semina in agris; quot pili in omnibus animalibus; et huic incomprehensibili numero adde tot miliones sæculorum, quot pulvisculi sunt necessarij ad implendum totum universum corporeum (de quo fuso noster Clavius in *Sphaer.*) adhuc Deus totum illud temporis incomprehensibile spatium, quod nobis videri possit instar cujusdam æternitatis, infinitis sæculis et sæculorum infinitis millionibus antecessit. His adde longe majora: multipliciter totus iste numerus sæculorum intellectu angelico, ratione quadrata vel cubica, semper ascendendo, quantum per mille annos iste actus repeti potest, adhuc infinito intervallo et infinitis sæculis Deus prior et antiquior deprehendetur. Idem dicendum, etiamsi tot fiant cubice multiplicationes ordine recto ascendendo quot arenæ sunt necessariæ ad implendum universum. Nullus numerus annorum vel sæculorum tam ingens a mente creata retrorsum concipi potest, quin tandem desinat in certum terminum, et ante illum terminum supersint infinita sæcula, quibus Deus illum terminum antecesserit. Ob hanc causam vocatur *Dan. vii. 9. antiquus dierum*, et *Apoc. i. 17. primus ac novissimus*: simili modo concipienda æternitas in futurum. Concipe in futurum tot miliones sæculorum quot modo assignavimus, exactis omnibus illis adhuc restabunt alij miliones sæculorum, et quidem infiniti, quibus Deus cum sanctis suis regnabit, et damnati apud inferos torquebuntur; nec potest ulla mente creata tanta multitudo sæculorum concipi, quin illa exacta et post illam adhuc alia multitudo sæculorum infinita non sit subsequutura. Ubi advertendum est, integram æternitatem, quatenus dicit quamdam durationis extensionem, nostro modo concipiendi quasi duobus constare partibus, etsi in seipsa sit tota simul, et partibus careat; quarum altera concipitur ut existens complete ante omnia sæcula imaginabilia, quasi semper exacta, huic soli Deo convenit; nec puto ullam creaturam illius esse capacem; ut bene probat Lessius noster lib. IV *De Perfect.* cap. II. Altera concipitur ut existens post omnia sæcula imaginabilia, quasi semper futura, ita ut nihil unquam de ea decipatur quo possit imminui: hæc communicari potest rebus creatis, sic enim et mundus renovatus, et beatitudo sanctorum et tormenta peccatorum æterna erunt.

DEUS AD HUC ENIT POST QUODLIBET MAGNAM INTERVALLUM TEMPORIS IMAGINABILA.

Æternitas quasi duabus partibus constare concipiatur.

DEUS AB ÆTERNO OMNIA SIMUL PERFECTISSIMO POSSIDET.

SECUNDO Deus dicitur æternus, non solum quia ante omne tempus conceptibile infinitis sæculis existit, et post omne tempus conceptibile existat; sed etiam quia omnia bona sua, omnem potentiam, sapientiam, beatitudinem, omnia gaudia et oblectamenta, quæ per infinitum tempus acquirere possent, perfectissime in unum collecta habet, et immutabiliter ex omni æternitate in omnem æternitatem absque omni initio et fine pos-

sidet, ita ut nulla ei fieri possit accessio, nulla decessio. Nemo in hac via potest omnes voluptates, omnes oblectationes et gaudia, quibus toto vite decursu fruitur, simul habere collecta, ut simul omnia illa sentiat et percipiat, illisque simul fruatur: imo non posset ea simul perferre, sed moreretur gaudij magnitudine, corde se nimium dilatante, ut constat multis exemplis eorum qui gaudio ex una aliqua re insperata concepto repente expirarunt. At Deus omnia gaudia, et omnem delectationem, quam infinito tempore de infinitis bonis percipere posset, simul et collectim per totam æternitatem possidet; unde triplici ratione gaudium Dei est infinitum, primo, quia est de bono infinito, nempe de essentia sui excellentia, idque tanta cum perfectione, ut ei omnino exæquetur; et ulterius est de bonis infinitis, quæ in essentia divina eminenter continentur. Secundo, quia simul et conferre habet omne gaudium, quod per infinitum tempus successive percipi potuisset. Tertio, quia hoc totum simul possidet non finito aliquo tempore, sed per omnem æternitatem. Sicuti si daretur lux corporalis intensive et extensive infinita, et tota perfectio extensiva contraheretur in punctum; et illa lux sic contracta esset in infinitum diffusa, ubique tota perfecte existens: pari modo Deus omnes suas cogitationes, omnia consilia, omnia decreta simul ab æterno immutabiliter concepit et retinet, ita ut nihil novi possit cogitare, nihil novae ei possit occurrere, nihil etiam velle aut decernere, quod ab æterno non cogitavit, voluerit, staturerit, decreverit; nihil permittere fieri in tempore, nisi quod decreverit in æternitate. Semper enim æternum decretum circa omnia et singula debuit præcessisse, sine quo in tempore nihil fieri potest; non quod Deus absolute non possit facere alia quam quæ fecit aut facturæ est, absit: potest enim alia et alia sine fine, etsi re ipsa non decreverit facere: fieri tamen non potest, ut re ipsa aliquid faciat, nisi decretum faciendi ab æterno præcesserit. Itaque potest omnia absolute, considerata ipsius potentia et sapientia, et summa libertate ab æterno quilibet decernendi: non potest omnia ex suppositione, nempe supposito quod decretum non præcesserit: postulat enim ipsius eminentissima æternitas et immutabilis celsitudo, ut omnia quæ fiunt in tempore, et quæ non fiunt, in sua lux infinita tam perfecte consideraverit, expendierit, ponderaverit, atque si infinito tempore de singulis deliberasset et consultasset. Unde facile illa fuit de omnibus et singulis statueret semel et simul quæ infinito tempore faciendi vel permittenda erant: imo id erat necessarium, ne voluntas ejus circa aliqua objecta maneret quasi suspensa, quod est imperfectionis, quare nulla est in eo actuum intellectus aut voluntatis successio. Quod semel cogitatum videt, semper cogitat et videt; quem semel amat, semper amat, sed pro eo tempore quo et volun-

DEUS OMNES SUAS COGITATIONES, OMNIA CONSILIA, OMNIA DECRETA SIMUL AB ÆTERNO IMMUTABILITER CONCEPIT ET RETINET.

erat amabilis, nempe pro tempore status gratiæ; quem semel odit, semper odit, non absolute, sed pro tempore quo odio dignus est; pro alio vero tempore, quo amore dignus est, illum amat. Hi actus, qui nostro modo concipiendi in Deo existunt ab æterno, non cessant proprie, nec extinguuntur, neque de novo emergunt vel eliciuntur, sed manent invariabilis respectu sui objecti pro certo tempore, quo objecta in certo statu existunt, et pro illo tempore quo in eo statu existent vel exsisterunt.

TERTIO Deus dicitur æternus tanquam supra æternitatem, et ut causa æternitatis in creaturis: ipse enim suo potentissimo, assiduo et immutabili influxu, quo omnia creat et conservat, est causa eorum mundus, angeli et homines in æterno sint permansuri et duraturi una cum statu gloriæ vel damnationis. Denique res omnes suam durationem, ætatis mensuram, spatia vivendi et essendi, tempus nascendi et moriendi, pro sua qualibet conditione ac natura ab ipso acceperunt, uti pulchre docet S. Dionysius lib. *De Div. nom.* cap. X. vide quoque Lessium lib. IV, de perfectionibus divinis, et Drexelium nostrum in opusculo de æternitate.

TERTIO QUI AUPERT STILLAS PLUVIÆ, ET EFFUNDIT IRRIGES AD INSTAR GURGIIUM: QUI DE NUBIBUS FLUIT, QUÆ PRÆTEXTUNT CUNCTA DESUPER. — Postquam de incomprehensibili scientia Dei egit, ad ejus opera transit, profertens exemplum ariditatis et pluvie, quod in superioribus quoque, præsertim cap. XXVI, 8 et cap. XXVIII, 26 expensum est; cuius perfectam cognitionem hominibus non contingere rationibus multis asseritur; ut ex hoc pateat exactam divinorum operum notitiam a mortalibus minime parari, ac proinde a curiosis eorum discussione abstinendum esse. Eodem argumento usus est Siraides dicens *Eccli. i. 2: «Arenam maris, et pluviam guttas et dies sæculi quis dinumeravit?»* etc., probat impossibile esse divinæ Sapientiæ cognitionem argumento a minore ad majus: si enim res finitas et terminatas certis numeris et mensuris definire nequaquam possumus, qua ratione poterimus brevi circumscriptoque modulo nostri intellectus infinitam atque immensam Dei sapientiam investigare? Tante igitur pluvie nobis innumerabiles sunt, licet finitæ, numerantur autem a Deo solo; unde Septuaginta hunc locum ita vertunt, ἀπληραται δὲ αὐτοῦ ὕδατος ἕρται, numerabiles autem ei stillæ pluvie, ubi S. Chrysostomus scientiam et providentiam notat. Ex quo loco videtur mihi colligi posse, ut pluvie guttæ scientiam humanam significant, quæ licet haberi possit (humana enim est et finita) non tamen habetur omnis; et hæc etiam quæ non habetur, si cum divina comparetur, non secus erit, ac si pluvie guttæ cum fluminibus conferantur. Pluvie nimirum stillæ sunt sapientia nostra: quare Moyses *Deuter. xxxii. 2: «Concreseat, inquit, ut pluvia doctrina mea, fluat ut ros eloquium meum, quasi*

DEUS OMNES SUAS COGITATIONES, OMNIA CONSILIA, OMNIA DECRETA SIMUL AB ÆTERNO IMMUTABILITER CONCEPIT ET RETINET.

DEUS AB ÆTERNO OMNIA SIMUL PERFECTISSIMO POSSIDET.

imber super herbam, et quasi stillæ super gramina: » en tibi stillæ pluvie; has tamen auferat Deus: stillæ enim et guttæ humanæ sapientiæ evanescent, si cum divina que ad instar gurgitium fluit, conferantur. Et effundit irriges ad instar gurgitium; gurgies autem proprie est locus in fluvio profundus, in quo aqua congoritur et circumvolvitur, accipiturque pro ipso aquarum periculo, ut apud Virgilium I *Æneid. i.*

Apparent rari nantes in gurgite vasto.

Quare loci hujus sensus etiam esse potest, q. d. homines enavigare gurgitem divinæ Sapientiæ absque naufragij periculo nequaquam posse: nam Deus magnus est, vincens scientiam nostram, atque gurgies sapientiæ illius nos umbraunt; unde subdit: Qui de nubibus fuit, quæ prætextunt cuncta desuper; pro quo S. Augustinus legit, tenebressent super homines plurimos. Sequitur:

29 et 30. SI VOLUERIT EXTENDERE NUBES QUASI TENTORIIUM SUUM: ET FULGURARE LUMINE SUO DESUPER, CARDINES QUOQUE MARIS OPERIET. — Vocat lectum irriges tentorium Dei, quod nube quasi lectus et inclusus apparere solet, ut narratur *Eccod. xvi. 10: «Gloria Domini apparuit in nube, »* adeo ut regius Vates quasi ovanis nobile spectaculum laude et predicatione consecutus exclamaret *Psal. lxxvii. 33: «Magnificentia ejus in nubibus, quam magnificentiam ab æterno Patre in veteri lege patefactam tantum abest ut Filius Novo in Testamento immineas putandum sit, ut etiam communitari: nam in sua gloriosissima transfiguratione, ubi eluxit «magnifica gloria, »* ut d. Petrus II *Epist. 1, 17*, testis oculatus prodidit, pro regio in instructo et splendore eximia pompæ grande veluti et blattatum adhibuit conopeum roseæ nubis, non divinitate minus quam argentea luce radiantis. Et cum victor remearet in oclum domita morte, ereboque spoliato, non leonibus, ut quidam in Capitulo, non elephantis, ut alij, nec ut communis triumphantium mo fuit, insignibus equis in Empyreum est invecutus; sed *Act. i. 9* «nubes suscepit eum; » et, quod subtiliter fuit notatum a S. Chrysostomo, paternum currum deligere voluit jam toties a divinitate usurpatum, ad indicandam augustissimum dignitatem. Inde quoque *Matth. xxiv. 30*, ad deceroliorum magnum diem et tribunal universitatis cum gloria et majestate in nubibus est venturus, ut Evangelium monet. Non solum autem Deus in signum majestatis extendit nubes quasi tentorium suum, verum etiam ad defensionem et protectionem suorum, quemadmodum in sacro hymno David cecinit *Psal. civ. 39: «Expandit nubem in protectionem eorum, »* vel, ut vertit S. Ambrosius, ad protegendum eos, quam nubes Vates purpuree recte nominat protectionem; S. Hieronymus vertit ex Hebræo tentorium; alij umbraculum: paraphrastes Chaldeus, expandit, inquit, tentorium suum in nubibus tanquam velamen. In libro Sapientiæ cap. x. 17, dicitur

DEUS AB ÆTERNO OMNIA SIMUL PERFECTISSIMO POSSIDET.

DEUS AB ÆTERNO OMNIA SIMUL PERFECTISSIMO POSSIDET.

DEUS AB ÆTERNO OMNIA SIMUL PERFECTISSIMO POSSIDET.

imber super herbam, et quasi stillæ super gramina: » en tibi stillæ pluvie; has tamen auferat Deus: stillæ enim et guttæ humanæ sapientiæ evanescent, si cum divina que ad instar gurgitium fluit, conferantur. Et effundit irriges ad instar gurgitium; gurgies autem proprie est locus in fluvio profundus, in quo aqua congoritur et circumvolvitur, accipiturque pro ipso aquarum periculo, ut apud Virgilium I *Æneid. i.*

Apparent rari nantes in gurgite vasto.

Quare loci hujus sensus etiam esse potest, q. d. homines enavigare gurgitem divinæ Sapientiæ absque naufragij periculo nequaquam posse: nam Deus magnus est, vincens scientiam nostram, atque gurgies sapientiæ illius nos umbraunt; unde subdit: Qui de nubibus fuit, quæ prætextunt cuncta desuper; pro quo S. Augustinus legit, tenebressent super homines plurimos. Sequitur:

29 et 30. SI VOLUERIT EXTENDERE NUBES QUASI TENTORIIUM SUUM: ET FULGURARE LUMINE SUO DESUPER, CARDINES QUOQUE MARIS OPERIET. — Vocat lectum irriges tentorium Dei, quod nube quasi lectus et inclusus apparere solet, ut narratur *Eccod. xvi. 10: «Gloria Domini apparuit in nube, »* adeo ut regius Vates quasi ovanis nobile spectaculum laude et predicatione consecutus exclamaret *Psal. lxxvii. 33: «Magnificentia ejus in nubibus, quam magnificentiam ab æterno Patre in veteri lege patefactam tantum abest ut Filius Novo in Testamento immineas putandum sit, ut etiam communitari: nam in sua gloriosissima transfiguratione, ubi eluxit «magnifica gloria, »* ut d. Petrus II *Epist. 1, 17*, testis oculatus prodidit, pro regio in instructo et splendore eximia pompæ grande veluti et blattatum adhibuit conopeum roseæ nubis, non divinitate minus quam argentea luce radiantis. Et cum victor remearet in oclum domita morte, ereboque spoliato, non leonibus, ut quidam in Capitulo, non elephantis, ut alij, nec ut communis triumphantium mo fuit, insignibus equis in Empyreum est invecutus; sed *Act. i. 9* «nubes suscepit eum; » et, quod subtiliter fuit notatum a S. Chrysostomo, paternum currum deligere voluit jam toties a divinitate usurpatum, ad indicandam augustissimum dignitatem. Inde quoque *Matth. xxiv. 30*, ad deceroliorum magnum diem et tribunal universitatis cum gloria et majestate in nubibus est venturus, ut Evangelium monet. Non solum autem Deus in signum majestatis extendit nubes quasi tentorium suum, verum etiam ad defensionem et protectionem suorum, quemadmodum in sacro hymno David cecinit *Psal. civ. 39: «Expandit nubem in protectionem eorum, »* vel, ut vertit S. Ambrosius, ad protegendum eos, quam nubes Vates purpuree recte nominat protectionem; S. Hieronymus vertit ex Hebræo tentorium; alij umbraculum: paraphrastes Chaldeus, expandit, inquit, tentorium suum in nubibus tanquam velamen. In libro Sapientiæ cap. x. 17, dicitur

DEUS AB ÆTERNO OMNIA SIMUL PERFECTISSIMO POSSIDET.

DEUS AB ÆTERNO OMNIA SIMUL PERFECTISSIMO POSSIDET.

DEUS AB ÆTERNO OMNIA SIMUL PERFECTISSIMO POSSIDET.

DEUS AB ÆTERNO OMNIA SIMUL PERFECTISSIMO POSSIDET.

DEUS AB ÆTERNO OMNIA SIMUL PERFECTISSIMO POSSIDET.

DEUS AB ÆTERNO OMNIA SIMUL PERFECTISSIMO POSSIDET.

Gurgies quid sit.

Deus in nubibus ostendit gloriam suam.

Nubes est velut currus Dei triumphalis.

Nubes est etiam symbolum protectionis Dei.

ter velamentum diei, in Graeco *αἴμα, operimentum*, presidium, munimen, et tutela. Et alias vocat *ἐπίπνευστος τεντήριον, peropporturum et magnificum perornationis hospitium*, castris videlicet positus sub aerea nube veluti regio conopeo, intermicantibus leniter radiis ut argenteis bullis gemmeoque fulgore. Adit eandem ipsam nubem exhibuisse solem *ἀλάσκη*; noster interpres verit sine *laxura*, hoc est innocuum, non astu molestum, non calor magnitudine gravem, non telis diei, ut cum Lucretio dicam, pestem et perniciem adferentem: eadem enim nubes, quae armatas copias Israelis comitabatur, in modum ignae columnae angelorum manu figurata, et praevia dux erat longi et periculosi itineris, ordinesque anteedebat; et super omnem exercitum late intenta erat; quam Salomon ait legiones Hebraeorum *αἰσίν, obumbrasse*; eandemque annos omnino quadraginta per deserti antractus ab ardore solis Dei populum defendisse produnt Hebraei. Cum vero cum delectis equitibus Pharaeo et numerosa militum manu pia castra insequeretur, et Aegyptii crudelitatem anhelerant, nec animos cruoris silientes alia ratione posse restinguere, nisi omnium interfectione viderentur; angelus nubem a castrorum principis ad extrema deduxit, interque instructas Aegyptiorum copias atque Hebraeorum expandit, sic ut hostium non modo vis atque ferum, verum etiam et aspectus arceretur. De qua nube illud Davidis *Psalm. civ, 39*, intelligendum putat Bellarminus: « Expandit nubem in protectionem eorum » erat enim ut praesentem vallum, quod Nilivae furiae caelo minantes nulla vi et machinatione frangere potuissent.

Nubes dux et protectio Israelitarum.

Deus extendit nubes dum mittit praedicatores.

Sancti viri sunt tentoria Dei.

cavit; unde et recte nunc nubes istae ejus tentorium dicuntur, quia ad nos Deus per gratiam veniens, intra praedicatorum suorum mentes operitur. In Paulus ejus tentorium non erat, cum *Rom. xv, 19* ab Jerusalem per circuitum usque ad Illyricum ad corda mortalium veniens, in ejus mente Dominus quiescebat? nubes quippe erat hominibus, tentorium Deo, quia quem predicando infundebat audientibus, hanc invisibiliter in mente retinebat. Idem rursus *Act. xxviii, 14*, dum catenis victus Roman. peleret Paulus occupaturus mundum, latens in ejus pectore quasi sub tentorio ibat Deus: quia et occultus videri non poterat, et per verba praedicationis proditus iter inchoate gratiae sine cessatione peragebat. » Ita S. Gregorius. Ecce quomodo Paulus non solum per naturam, sed etiam ex vinculo colligatione infirmus, tamen presente Deo, ac in ejus pectore quasi sub domestico tentorio degente, ibat Roman, inde velut a capite debellaturus mundum. Nolanda vero ratio praesentiae Dei, « quia iter, inquit, inchoate gratiae sine cessatione peragebat: » mirum enim videri poterat, quomodo colligatus homo in ipso cursu praedicationis non praepediebatur vinculis? et tamen ratio admirationem tollit, quia scilicet in ejus pectore tantum sub tentorio ibat Deus, non solum interiora confirmans, sed etiam exteriora complanans, atque adeo, quasi nihil obterat iter praedicationis, sine cessatione peragebat.

Praedicatores sunt auditorum mentes, et tentorium Deo.

Pectus Pauli ex illam Christi.

Paulus vinculis non praepediebatur in itinere praedicationis, et cur.

Viri apostolici, et nubes volantes appellati, et cur.

Pennis animi et volatus ad caelestia.

Huc spectare videtur doctum Isaiae emblemata, qui cum vellet apostolicos viros quodam symbolo exprimere, nubes volantes oratione sua pinxit, atque in bono, ut aiunt, lumine collocavit: cumque illorum videret promptum et paratum animum ad Dei nutum et voluntatem, ut non minus quam beati spiritus ferre alae videantur; cum pie mentis admirandam magnitudinem, cum eximiae vim charitatis sese late ad omnium bonum et salutem effundentis, cum beneficam voluntatem, quam labor nullus atque defatigatio retardare queat in tuendis hominum animis, et promovendis ad felicitatem, illius tantae tamque excellentis virtutis specie obstupefactus rogat *Isai. lx, 8*: « Qui sunt isti, qui ut nubes volant? » quales tandem illi sunt homines dicam, an heroes de numero caelestium geniorum, qui non tantum una contenti civitate atque provincia sacro impetu volatque feruntur, ut per omnes mundi plagas aureum doctrinae imbrem et sanctorum fluentia spargant, sese totos cum Apostolo impendant et superimpendant, inflammato omnes studio et equante caelos charitate juvenit? S. Ambrosius lib. I *Offic. locum* hunc Prophetiae volatu ad caelestia interpretatur: et Platonis etiam theologiam quidam adferunt de anime vi atque natura, quae cum exiit perturbationes adversus dominam rationem incitatas, et cepit cum virtutibus habere commercium, producit, inquit ille academie princeps, ex sese pennas, quibus

in caelum tollitur, inhabitque divinis rebus. Et certe ob eandem ipsam rationem D. Thomas in *Hebr.* viros sanctos appellari *nubes* in divinis monumentis ait. Sed idem Plato in *Phaed.* Deo optimo maximo *πνεύμα, curram volucrum* attribuit, cum a divinis litteris id fuisse mutuatus, ut vult Justinus martyr in *Paran.* et opinor ejus late patentem et in omnes partes fusam providentiam voluit innuere: « attingit enim, ut ait Salomon *Sup. viii, 1*, a fine usque ad finem, » mirumque in modum semper immotus in perpetuo veluti cursu est et volatu, ut bene de omni hominum genere mereatur. Ad cujus se exemplum accommodantes viri apostolici, magno quodam sinu amoris totius mundi regiones complexi, evolare ad omnes gestiunt, atque animas, si fieri posset, omnes secum in caelum evehere. Sic Theodoretus in *Cant.* monet, Isaiam longe ante prospicientem sanctos apostolos, tanquam aligeros quosdam universum orbem terrarum pervolantes, magna voce clamasse: « Qui sunt isti, qui ut nubes volant? » Talis fuit D. Paulus omni laude superior, cujus ardor immensa charitatis unius Judaeae finibus contineri non potuit, sed cupidus omnium salutis et felicitatis, ut nubes volans adit Corinthum, in Peloponnesum, in Macedoniam; irrigat Asiae urbes atque Europae; lustrat Hispaniam; insulis quoque per *Aegaeum* mare sparsis Evangelii lucem impertitur; in Italiam caetulum caelestium honorum inducit; pluit undique aureum imbrem religionis et sanctitatis. O mirificam nubem! quam sol magnus ad mortalium bonum alte susulit, et uberius illuminavit, atque, ut sequitur, fecit eam « fulgurare lumine suo desuper, » id est miraculis curscare. « Quid enim sentire fulgura, inquit S. Gregorius *ibid.* cap. iv. nisi miracula debemus? de quibus per Psalmistam dicitur *Psalm. xvii, 13*: *Fulgura multiplicabis, et conturbabis eos.* Per has ergo nubes lumine suo desuper fulgurat, quia per praedicatores sanctos insensibilitatis nostrae tenebras etiam miraculis illustrat. Cumque nubes istae verbis pluuunt, cumque miraculis vim coruseae lucis aperiant, extremos etiam mundi terminos in divino amore convertunt. Unde recte subditur: *Cardines quoque maris operiet*: omnipotens enim Deus coruscantibus nubibus cardines maris operuit, quia emicantibus praedicatorum miraculis ad fidem etiam terminos mundi gentium corda penetravit: ecce in una fide orientis limitem occidentisque conjunxit. »

Carras Dei volans est praedicator.

S. Paulus nubes volans per orbem universum.

Fulgura sunt miracula praedicatorum.

Ver. 31. Deo pluvius et tempus talibus nubibus punit, et bono alit.

Deus documenta prebuit, primum, cum *Gen. vii, 8*, ruptis caeli cataractis Noetico saeculo munus delevit, et deinde *Exod. ix, 24*, Aegyptios grandine afflixit; de caelo quoque *Jud. iv, 13*, contra Sisaram dimicatum esse dicitur; quin et tonante caelo perterriti atque fugati fuerunt Palaestini, ita ut quaedam arma Dei in nubibus dicantur esse reposita, de quibus vide *infr.* cap. xxxviii, 22. Vicissim etiam per nubes Deus hominibus alimenta praebet, dum ex illis opportunos effundit imbres, et exhilarata herbarum viriditate terra, hominum etiam animos confirmat et exhilarat: ita Sanctius. Mystice S. Gregorius lib. xxvi *Moral.* cap. vi: « Per haec, inquit, nimirum verba praedicatorum, id est guttas nubium, per haec fulgura miraculorum Deus populos judicat, quia eorum corda terrefacta ad penitentiam vocat: nam dum superna audiunt, dum mira opera attendunt, mox ad corda sua redeunt, et se de anteaetis pravitatibus affligentes aeterna tormenta pertimescunt. Sed per easdem nubes, per quas terror infligitur, etiam esca datur, quia magna praedicatorum dispensatio est, ut sic sciant superbientium mentes affligere, ut etiam afflictos noverint consolationis eloquio nutrire; quatenus et peccantes de aeternis suppliciis terreat, et penitentes de superni regni gaudiis pascant, » etc.

Verba Praedicatorum nutus terreat, et bono solantur.

32 et 33. IN MANIBUS ABSCONDIT LUCEM, ET PRECI- Vers. 31. PIT EI UT RURSUS ADVENIAT. ANNUNTIAT DE EA AMICO et 33. SUO, QUOD POSSESSIO EJUS SIT, ET AD EAM POSSIT ASCENDERE. — id est, lucem ea facilitate dispensat, diffundit ac condit, quae nos illa ostendimus, aut claudimus, quae gestantur in manibus, quae explicata porrigimus nunc, et eadem contracta negamus. Sic nullo negotio potest Deus abscondere lumen ne nobis in terra appareat, v. g. per noctem, per nubes densas, per subtractionem radiorem miraculosam, ut *Exod. x, 22* fecit in Aegypto, et *Math. xxvii, 45* in passione Christi; rursusque ubi voluerit splendendum solis jubar terrae restituere, vel post noctem reducturus diem, vel post tempestatem redditurus serenitatem, ex ipsius praepcepto, decreto et ordinatione post occultationem iterum sese mortalibus ostendat. Eandem porro lucem quasi possessionem propriam suis Deus amicis promittit et annuntiat, dicitque illos visuros esse post tenebras lucem, et ad illam reversuros esse fortunam, ex qua prius ad modicum tempus exciderant: in luce enim non solum intelligitur illud quod proprie sonat, sed etiam quod in ea metaphorico sensu significatur, nempe quidquid letum et optabile est. Est autem theologium id quod Elix his ultimis verbis innuat, dum ex aspectibus luce sese ad lucem immensam, divinam et aeternam effert; ad quam Dei amicos ascendere posse testatur. Et quidem apposite, nam solis lux nobilissima, quae mundum exhilarat, fovet, illuminat, idoneis rerum divinarum contemplatoribus visu maximo est ad ascensum in divina, quibus immortalis animus

Lux syn-bolum laetitia.

Coelum
est locus
possessio-
nis Dei.

Lux bene
agniti-
bus ani-
ca.

Christus
in huma-
na natu-
ra lucens
divinita-
tis abs-
condit.

Christus
in trans-
figuratio-
ne quasi
per lucem
divinita-
tis lucens
ostendit.

Qualiter
Deus in
hac vita
se iustus
Dei
ostendat.

illustratur et pascitur, uti pulchre docet S. Dionysius Areopagita lib. *De Div. nom.* cap. iv. Potest item versus iste ultimus sic accipi, quasi Deus monet amicum suum fidelem, quod sol lucens, sive coelum lucidum, sit possessio, hoc est locus possessionis eius: quia locum illum glorie beatorum destinavit, ad quem bonis operibus paratur ascensus; et in hac expositione lux pro corpore lucido accipienda, et pro celesti fabrica illa, quae tenebrarum expers est, uti decet locum divinae lucis consortio decretum. Potest denique sic versus idem explanari, quasi Deus annuntiet amico sive homini gratia divina illustrato, quod lux solis pertineat ad possessionem sive opes suas: nam sicut qui male agit odit lucem, ut non arguantur eius opera; ita e contrario qui recte agit amat et querit lucem ut rem sibi congruentem; qui apte dicitur, posse ad illam ascendere, hoc est ad loca conspicua prodire ubi lux affluget, ut eo ipso discernatur a peccatoribus, qui latebras exquirunt, et hominum conspectum conscientia carpente refugunt.

Allegorice recte dici potest Christus in manibus suis divinitatis et glorie lucem abscondisse, quando homo factus nostrae mortalitatis vestem induit, et deitatis suae gloriam celavit: apte vero in manibus abscondisse dicitur, quia lux in manibus abscondita vix potest ita celari; quin per digitorum saltem rimas aliquo modo ejus splendor non emicet: ita Christi divinitas et gloria quasi in manibus celebratur assumptae humanitatis, per quam velut per manus operabatur Deus: erat enim illa conjunctum divinitatis organum. Quamvis autem sic Christus vere Deus absconditus esset, quandoque tamen glorie suae radios per humanitatem emittebat, dum vel mortuos ad vitam revocabat, caecis visum restituebat, curabat infirmos, demones pellebat; praesertim vero cum in monte Thabor gloriosus apparuit, tunc praecipit luci, hoc est glorie deitatis, ut rursus adveniret: singulari enim modo tunc divinitatis suae et glorie dedit indicia. Nec mirum, quia in manibus suis absconderat lucem, promptumque erat illi, quoties libuisset, et abscondere et aperire gloriam suam; sed cur id tunc potissimum praesertiter sequentia verba declarant:

ANNUNTIAT DE EA AMICO SUO, QUOD POSSESSIO EIUS SIT, etc.—nam ut annuntiare amicis suis de hac suae glorie luce, quod possideret eam et ad eam ascendere possent, ideo gloriosus apparuit; ideo divinitatis suae sic voluit radios quosdam emittere; ideo Petrum, Jacobum et Joannem testes glorie suae esse voluit: nimirum, ut ita suorum spem erigeret, et qui ipsum duces sequi vellent, intelligerent posse se post laborum et crucis tolerantiam ejusmodi gloriam adipisci. «Electo enim et dilecto, inquit S. Bernardus *ad Frat. de Mont.* sic iustus Dei, aliquando vicissim lumen quoddam vultus Dei ostenditur, sicut lumen clausum in manibus patet et laetari ad arbitrium tenentis, ut per hoc

quod quasi in transcurso vel in puncto permittitur videre, inardescat animus ad plenam possessionem luminis aeterni et hereditatem plenae visionis Dei: cui ut innotescat aliquatenus id quod ei deest, nonnunquam quasi pertransiens gratia perstringit sensum amantis, et eripit ipsum sibi, et rapit in diem, qui est a tumultu rerum ad gaudia silentia, et pro modulo suo ad momentum, ad punctum id, ipsum ostendens ei videndum sicut est; interim etiam et ipsum efficit in idipsum, ut sit suo modo sicut illud est. Ubi cum dixerit quid intersit inter mundum et immundum, redditur sibi, et remittitur ad mundum cor, ad visionem, ad apandum animam, ad similitudinem, ut si aliquando rursus admittatur, sit prior adhuc ad videndum, et stabilior ad fruendum. Nusquam enim se melius deprehendit modus humane imperfectionis quam in lumine vultus Dei, in speculo divinae visionis. Ubi in die qui est, plus et plus videns quid sibi deest, emendat in dies similitudine quidquid deliquit dissimilitudine, similitudine ei appropinquans, a quo longe factus est per dissimilitudinem. Et sic expressiorem visionem expressior similitudo comitatur.»

Tropologie luci ac soli comparari labor potest, ut sicut corporeo oculo ad videndum necessaria lux est, sic et mentis oculo labor, ut virtutum actiones attingere possit, quod eleganter his verbis explicat Philo Judaeus lib. *De Sacr. Abelis et Caini* dicens: «Labor inter praecipua bona numerandus, bellum cum voluptate gerit perpetuum: hunc enim, si verum dicendum est, omnis felicitatis omnique virtutis principium hominibus Deus declaravit; sine quo nihil honestum apud mortales esse invenies. Nam sicut sine luce videre non possumus, quia nec colores, nec oculi ad videndum sufficiunt: hanc enim oculo vinculum natura preparavit, quo coaptaretur color oculus: nam in tenebris neuter suam vim exserit: eodem modo animae oculus nullam virtutis actionem potest attrahere, nisi a labore oculo luce adjutus.» Quam ingenti luce perfunditur qui laborat! quantis tenebris obsidetur qui otium querit, laborem fugit! et cui non grata lux, non gratus sol! cur igitur non sit et labor, qui mentis lux et quidam sol est? Praclare profecto Eliu potentiam Dei efferens ait illum in manibus suis lucem abscondere, eique rursus praecipere ut adveniret, hoc est, ut exponit S. Thomas hic: «Per opera virtutis suae facit, ut quandoque lux solis et stellarum nubibus occultetur; sed quia haec occultatio non est perpetua, sed ad tempus, praecipit illi ut rursus adveniat, videlicet descendens in nubibus.» Diceret et homines in manibus suis lucem abscondere, et lucem ostendere: nam dum laborando operi manum admovent, lucem ostendunt; si otio torpent, abscondunt: aut certe tunc abscondunt lucem cum operantur quidem, sed labores suos tegunt, tegunt opera, nolunt videri.

Quod lux
oculo,
hoc labor
mentis.

Quid sit
lucem in
manibus
abscon-
dere.

Lucem certe in manibus habent laborantes, quia ipsi luce perfruantur dum laborant, et ceteros quoque luce perfundunt dum videntur.

Hinc intelligimus quid sibi illa Davidis verba velint, ubi de seipso ait *Psal. LXXVII*, 72: «Et pavit eos in innocentia cordis sui: et in intellectibus manuum suarum deduxit eos: ilane vero intellectus manibus inest, inest lux? utique praedita luce sunt manus, quia lucem laborantium quin et spectantium manibus immittunt, dum qui praecipit operi manus admovent, et manibus laborat. Numquid etiam Christus operum luce praeditus esse manus voluit, cum illis lucernas affixit *Luc. XII*, 35: «Sint, inquit, lumbi vestri praecincti, et lucernae in manibus vestris,» quae verba sic ad nostram mentem interpretatur B. Gregorius hom. 13 in *Evang.*: «Lucernas ardentes in manibus tenemus, cum per bona opera proximis nostris lucis exempla monstramus, de quibus profecto operibus Dominus dicit *Matth. v*, 16: *Luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona, et*

glorificent Patrem vestrum qui in caelis est: » caret hac luce, caret hisce lucernis, qui otio torpet, desidia atque soordiae laboris hostis indormit. Lux laboris et operibus inest luce gravidus labor, ut non abs re tantam cum sole cognitionem nequamque labor habere videatur, ut exiatis ad laborandum homines evocet, requiem ubi abierit concedat. Pulchre Richardus Victorinus explicans illa verba *Eccle. I*, 3: *Qui laborat sub sole*, ait: «Fortasse simpliciter accipiendum est, quia homines in hac mundi parte inferiore degentes desuper solis lumen accipiunt, et ad agenda opera usibus humanis necessaria illuminantur, ut videant; sicut scriptum est *Psal. CIII*, 32: *Ortus est sol, et exiit homo ad opus suum, et ad operationem suam usque ad vesperam.* » Invitat igitur ad laborem mortales omnes sol dum oritur, refrigerium ubi recesserit permittit. Sed hic laboris et solis nexus tacite hoc etiam indicat, laborem laborantium lucem immittere, ut ex Philone dicebamus.

CAPUT TRIGESIMUM SEPTIMUM.

SYNOPSIS CAPITIS.

Ex fulmine, tonitru, ventis, imbribus et horum mirabilibus effectibus concludit Eliu inscrutabilia esse Dei iudicia: sicut etiam est ejus potentia, majestas et sapientia; unde monet Jobum, ut se nutui divino penitus subjiciat, integreque permittat.

1. Super hoc expavit cor meum, et emotum est de loco suo. 2. Audite auditionem in terrore vocis ejus, et sonum de ore illius procedentem. 3. Subter omnes caelos ipse considerat, et lumen illius super terminos terrae. 4. Post eum rugiet sonitus, tonabit voce magnitudinis suae; et non investigabitur, cum audita fuerit vox ejus. 5. Tonabit Deus in voce sua mirabiliter, qui facit magna et inscrutabilia. 6. Qui praecipit nivi ut descendat in terram, et hiemis pluvius, et imbri fortitudinis suae. 7. Qui in manu omnium hominum signat, ut noverint singuli opera sua. 8. Ingreditur bestia latibulum, et in antro suo morabitur. 9. Ab interioribus egreditur tempestas, et ab arcturo frigus. 10. Flante Deo concrevit gela, et rursum latissimae funduntur aquae. 11. Frumentum desiderat nubes, et nubes spargunt lumen suum. 12. Quae lustrant per circuitum, quoecumque eas voluntas gubernantis duxerit, ad omne quod praeeperit illis super faciem orbis terrarum. 13. Sive in una tribu, sive in terra sua, sive in quoecumque loco misericordiae suae eas jusserit inveniri. 14. Ausculta haec Job: sta, et considera mirabilia Dei. 15. Numquid scis quando praeeperit Deus pluvius, ut ostenderent lucem nubium ejus? 16. Numquid nosti semita subium magna, et perfectas scientias? 17. Nonne vestimenta tua calida sunt, cum perflata fuerit terra auro? 18. Tu forsitan cum eo fabricatus es caelos, qui solidissimi quasi aere fusi sunt. 19. Ostende nobis quid dicamus illi: nos quippe involvimur tenebris. 20. Quis narrabit ei quae loquor? etiamsi locutus fuerit homo, devorabitur. 21. At nunc non vident lucem: subito aere coegetur in nubes, et ventus transiens fugabit eas. 22. Ab aquilone aurum venit, et ad Deum formidolosa laudatio. 23. Digne eum invenire non possumus: magnus fortitudine, et judicio, et justitia, et enarrari non potest. 24. Ideo timebunt eum viri, et non audebunt contemplari omnes qui sibi videntur esse sapientes.